

ZA NOVU MONETARNU POLITIKU I ZAŠTITU KORISNIKA FINANCIJSKIH USLUGA

Blog

Posted by:

Objavljeno: 2011/7/23 15:13:50

Bolni rezovi donose više društvene štete nego gospodarske koristi. (Hrvatski laburisti - Stranka rada)

1. Hrvatska narodna banka mora voditi anti-recesijsku monetarnu politiku, koja bi potaknula domaće investicije, izvoz i novo zapošljavanje.

Osnovni cilj monetarne politike HNB „stabilnost cijena“ ostvarena je najvećim dijelom zbog smanjivanja potražnje i gospodarske krize (recesije i deflacije), ali i zbog vrlo restriktivne monetarne politike centralne banke. U lipnju je godišnja inflacija (indeks cijena na malo) smanjena sa 2,5 na 2,0 posto, dok je inflacija u lipnju u odnosu na prethodni mjesec ove godine zabilježila pad cijena od 0,5 posto (to se zove „deflacija“).

U isto vrijeme, stalno raste domaća nelikvidnost, koja trenutno iznosi 40 milijardi kuna, odnosno 80 posto emisije novca centralne banke (HNB)!

Anketna nezaposlenost u prvom kvartalu, porasla je na 14,3 posto (za oko 3 posto u odnosu na prošlu godinu), bez obzira na sezonske utjecaje (turizam), dok je stopa registrirane nezaposlenosti jako visoka, preko 18 posto, kod mladih ljudi iznosi oko 40 posto.

Dakle, raste nelikvidnost i nezaposlenost, dok se smanjuje inflacija.

2. Nedostaje aktivna monetarna politika Hrvatske narodne banke, koja bi potaknula banke na veću kreditiranje hrvatskih kompanija i poduzetnika, naročito izvoznika.

U bankovnom sustavu postoji veliki neiskorišteni potencijal, kojeg samo djelomično koristi država - Republika Hrvatska, koja se zadužuje u zemlji, radi refinanciranja obveza po kreditima koji su bili ranije zaključeni. Izostalo je kreditiranje poduzetnika. Nedavno je viceguverner HNB Davor Holjevac ukazao na problem neiskorištenog jamstvenog kapitala hrvatskih banaka. „Neiskorišteni jamstveni kapital banaka i dalje je vrlo visok i trenutno iznosi oko 20 milijardi kuna“, upozoravajući na opasnost da banke odluče povući taj kapital i angažirati ga negdje drugdje. Obzirom na krizu u eurozoni, i za nas jako opasnu krizu u Italiji, postoji realna opasnost da hrvatske banke (u stranom vlasništvu) povuku svoj kapital u matične zemlje i onemoguću daljnje kreditiranje hrvatskog gospodarstva. To je zabrinjavajuće!

3. Ključna mjera HNB mora biti smanjivanje domaćih kamatnih stopa i povećanje likvidnosti domaćeg sustava, jer investicije ne mogu biti profitabilne ako su aktivne kamatne stope na kredite hrvatskih poduzetnika oko 8 posto, dok je prosječna profitna stopa u hrvatskom gospodarstvu ranije iznosila oko 2 posto (na osnovi nerevidiranih konsolidiranih financijskih rezultata hrvatskih tvrtki, prošle godine hrvatska privreda ostvarila je gubitak!). Dakle, posebno zabrinjava da je hrvatsko

gospodarstvo u 2010. godini ostvarilo kumulativni neto gubitak od 1,6 milijardi kuna, i to po prvi puta nakon 2000. godine !

Banke su previše suzdržane u kreditiranju. Žale se da nema dovoljno dobrih projekata, ali mi smatramo da ih ne može niti biti uz ovako visoke kamate (i precijenjeni tečaj kune).

Ukratko, Hrvatska narodna banka mora pokrenuti mjere aktivne monetarne politike kako bi mogla - kroz smanjivanje domaćih kamatnih stopa na bankovne kredite i poticanjem banaka da obnove proces kreditiranja poduzetnika, na osnovi neiskorištenog jamstvenog kapitala – potaknuti proizvodne investicije, koje jedine mogu pokrenuti ekonomski rast, izvoz i zapošljavanje u Hrvatskoj. To je ključno i ne može se više tolerirati pasivnost centralne banke i postojeće poslovne politike banaka, usmjerene na kratkoročni profit i transfer dobiti u inozemstvo. Potrebna je stroga regulacija poslovnih banaka od strane Hrvatske narodne banke. Ostvarenu dobit banaka trebalo bi reinvestirati u Hrvatskoj.

4. U isto vrijeme, monetarna politika i kreditna politika banaka morala bi više biti usmjerena na reguliranje odnosa sa svojim klijentima u novim promijenjenim uvjetima, s hrvatskih građanima koji su uzeli kredit pod povoljnijim uvjetima u vrijeme ekonomskog rasta, a koji sada sve teže otplaćuju svoje obveze, u uvjetima recesije i nezaposlenosti.

U svojoj dosadašnjoj politici, HNB i Vlada RH nisu štitili interese malih štediša i korisnika kredita (malih i srednjih poduzetnika, te hrvatskih obrtnika i vlasnika obiteljskih poduzeća).

Prema podacima HNB, oko 27 posto stambenih kredita i kredita odobrenih graditeljstvu već sada nije naplativo. Pad cijena nekretnina djeluje negativno na bankarski sektor, ali taj pad je zaustavljen zbog politike stalnog obnavljanja kredita („revolving krediti“) odobrenih tzv. „developerima“ i graditeljskim tvrtkama, koje zbog toga ne smanjuju cijene na realnu razinu, što dodatno otežava situaciju na tržištu nekretnina. Inače, očekuje se daljnji rast nenaplativih kredita banaka u Hrvatskoj, zbog produljene recesije i rasta nezaposlenosti.

5. Zbog toga, treba se zalagati za nekoliko konkretnih mjera, koje treba donijeti već na prvom zasjedanju Hrvatskog sabora u rujnu ove godine.

Prvo, izmjenama „Zakona o obveznim odnosima“ mora se ukinuti tzv. „valutna klauzula“. Tečajni rizik treba djelomično ili u cijelosti prebaciti sa dužnika na poslovne banke.

Drugo, po hitnoj proceduri mora se donijeti posebni „Zakon o zaštiti korisnika financijskih usluga“ (zabrana jednostranog mijenjanja kamatnih stopa od strane banaka, stabilnost ugovorenih uvjeta kreditiranja, itd.), usklađen sa direktivama Europske unije.

Treće, ovim ili posebnim zakonom treba osnovati posebnu „Agenciju za zaštitu korisnika financijskih usluga“, koja će se baviti poslovima zaštite korisnika financijskih usluga od diskriminatornih postupaka i nedozvoljene prakse financijskih institucija.

Četvrto, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska narodna banka i Hrvatska udruga banaka morale bi osmisliti novi program zaštite najugroženijih kategorija dužnika kod banaka (dosadašnje mjere reprogramiranja bankovnih kredita na dulji rok nije dao nikakve rezultate). Trebalo bi omogućiti da se postojeći stambeni krediti sa valutnom klauzulom u švicarskim francima - bez ograničenja i bez dodatnih troškova - mogu promijeniti u ugovore sa valutnom klauzulom u eurima, ili u kunama, uz

promjenljivu kamatnu stopu. Jer, zbog krize eurozone, na srednji rok se može očekivati zadržavanje nepovoljnog odnosa između eura i švicarskog franka. Osim toga, posebno je alarmantna dosadašnja praksa provođenja ovrha, koja ne štiti osnovna prava građana, zajamčena postojećim hrvatskim propisima.

6. Naposljetku, mora se sačuvati hrvatska „socijalna država“, odgovarajuća razina socijalnih prava. Zbog toga, treba se zalagati protiv rezanja plaća i mirovina, koju traže neki političari, guverner HNB i neoliberalni ekonomisti, a to uljepšano zovu „internom devalvacijom“. Interna devalvacija nije moguća bez društvenog konsenzusa. Zbog toga treba biti protiv linearnih „radikalnih rezova“ u javnoj potrošnji (pojedini političari i neoliberalni ekonomisti predlagali su linearno smanjivanje javnih rashoda za 10 ili 20 posto). Nužno je zalaganje za vrlo ciljne i selektivne promjene u strukturi javnih rashoda, kako bi se u 2012. godini pokrenula anti-recesijska fiskalna politika, koja mora biti usklađena sa novom aktivnom monetarnom politikom centralne banke. Zbog svega toga smatra se da je potrebna hitna promjena monetarne politike HNB, ali i kreditne politike banaka.

7. Politika jeftinog novca – niže kamate proizvodnom sektoru.

Ova razmišljanja i prijedlozi nisu usamljeni. Postoje brojni utemeljeni konkretni stručni prijedlozi za novu ekonomsku politiku i novu monetarnu politiku i to: od strane poduzetnika (okupljenih u Udruženju hrvatskih menadžera - CROMA); udruzi industrijalaca Hrvatske (okupljenih u CRO – Industriji, koja samostalno djeluje u sklopu Hrvatske udruge poslodavaca); predstavnika hrvatskog gospodarstva i najvećih izvoznika okupljenih u Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK), te kod akademskih ekonomista, hrvatskih monetarnih stručnjaka, i, što je novo, a posebno važno, i kod međunarodnih financijskih institucija (Europska banka za obnovu i razvitak iz Londona, Europska centralna banka, MMF i dr.).